NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie

LKR.410.6.1.2024

Pani
Monika Nawalaniec
Dyrektorka
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Limanowej
ul. Józefa Marka 9, 34-600 Limanowa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/080 – Przeciwdziałanie przemocy domowej

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie
ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków
T +48 12 342 34 00, F +48 12 342 34 44
lkr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej, ul. Józefa Marka 9, 34-600 Limanowa (*PCPR* lub *Centrum*).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Monika Nawalaniec – Dyrektor, od 1 sierpnia 2012 r. (*Dyrektor*). (akta kontroli str. 1234)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym współpraca z innymi podmiotami. 2. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, a także pozostałych programów z tego zakresu. 3. Ochrona osób doznających przemocy domowej, w tym zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia lub interwencji kryzysowej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych także przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[1].
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Wojciech Zdasień, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/21/2024 z 4 marca 2024 r. (akta kontroli str. 1-2)

[1] Dz. U. z 2022 r., poz. 623, dalej: ustawa *o NIK*.

II. Ocena ogólna[2] kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą Centrum prawidłowo oraz rzetelnie realizowało zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, wynikające z obowiązującej w tym czasie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej[3].

Realizacji tych działań sprzyjała prawidłowa organizacja zadań Centrum, określona w przepisach wewnętrznych oraz regularna współpraca z innymi podmiotami na rzecz ograniczenia zjawiska przemocy domowej. PCPR prawidłowo i rzetelnie realizowało programy przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej. Funkcjonujący w powiecie limanowskim[4], a stworzony przez Centrum system przeciwdziałania przemocy domowej zapewnił możliwość skutecznego wykonywania zadań mających na celu udzielenie wsparcia psychologicznego, interwencji, edukacji najbliższego otoczenia oraz udzielania schronienia w sytuacjach kryzysowych.

Stosownie do dyspozycji art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, PCPR prawidłowo realizowało Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2020-2025 oraz Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Domowej na lata 2023-2028, którego cele były zgodne z celami przyjętymi w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 6 ust. 4 pkt 2 tej ustawy, przyjęto Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy, a ponadto Program profilaktyczny promujący i wdrażający prawidłowe metody wychowawcze w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą oraz Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc. Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednak uwagę, że pomimo przygotowania przez Centrum narzędzi, jakimi były programy korekcyjno-edukacyjne oraz psychologiczno-edukacyjne, w okresie objętym kontrolą pierwszy z nich udało się zrealizować jedynie w 2022 r. i ukończyły go tylko dwie osoby, natomiast drugiego nie dało się uruchomić. Przyczyny takiego stanu rzeczy leżały poza Centrum i wynikały zarówno z małego zainteresowania tymi programami wśród sprawców przemocy, pomimo corocznego informowania przez Centrum innych instytucji pomocowych o fakcie prowadzenia tych programów i kierowanie do nich próśb o ich popularyzację. Nie bez znaczenia były także wprowadzone w 2023 r. zmiany przepisów prawa w tym zakresie, wg których w programie korekcyjno-edukacyjnym mogły uczestniczyć jedynie sprawcy przemocy, którzy ukończyli program terapii uzależnień, co już na wstępie wykluczało z nich osoby będące w trakcie odbywania takiej terapii. Ponadto, w opinii NIK, brak przyjęcia przez Centrum wartości referencyjnych dla sformułowanych w tych programach wskaźników celów i zadań, znacznie utrudnia ocenę efektywności ich realizacji.

Centrum w prawidłowy sposób realizowało zadania z zakresu ochrony osób doznających przemocy domowej określone w art. 6 ust. 3 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w szczególności poprzez utworzenie w 2021 r., a następnie rozbudowę Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

[2] Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym zastosowano ocenę opisową.

[3] Dz. U. z 2024 r. poz. 424, dalej: *ustawa o przeciwdziałaniu przemocy.* Wcześniej, tj. do 22 czerwca 2023 r. ustawa ta nosiła tytuł *ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*. Analogicznie zmieniła się stosowana w ustawie nomenklatura.

[4] Dalej: *Powiat.*

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Organizacja wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym współpraca z innymi podmiotami

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie ze Statutem PCPR[5], do Centrum należała realizacja zadań własnych Powiatu z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. W Statucie zawarto m.in. zapisy, że Centrum współpracuje z organami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami społecznymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi.

(akta kontroli str. 7-12)

W Regulaminie organizacyjnym PCPR[6] obowiązującym od początku okresu objętego kontrolą do 16 maja 2023 r. ujęto m.in. zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, takie jak: prowadzenie mieszkań chronionych, prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej, zapewnienie specjalistycznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Do realizacji tych zadań w strukturach Centrum powołany został m.in. Zespół ds. poradnictwa i interwencji kryzysowej[7], któremu przypisane zostały następujące zadania:

- realizowanie zadań Powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i interwencji kryzysowej;
- organizowanie poradnictwa w zakresie psychologicznym, socjalnym, rodzinnym, pedagogicznym i prawnym m.in. dla ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenie grup wsparcia;
- prowadzenie zajęć o charakterze prewencyjno-edukacyjnym, mających na celu promocję działań profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem występowania zjawisk przemocy w szkole i w rodzinie;
- współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, działającymi w dziedzinie przeciwdziałania przemocy.

(akta kontroli str. 13-22)

W Regulaminie organizacyjnym PCPR obowiązującym od 17 maja 2023 r. [8] zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz zadania Zespołu zostały określone w sposób tożsamy, jak w regulaminie poprzednio obowiązującym.

(akta kontroli str. 23-30)

W okresie objętym kontrolą zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie/domowej wpisane były do zakresu obowiązków Dyrektora, psychologa[9] oraz specjalisty pracy z rodziną[10]. Oprócz tego, zgodnie z oświadczeniem Dyrektora, zadania z zakresu interwencji kryzysowej i przemocy domowej realizowali również inni pracownicy, na podstawie zapisów w zakresie obowiązków dotyczących specjalistycznego poradnictwa. I tak m.in.: zastępca Dyrektora – poradnictwo socjalne, rodzinne, doradztwo zawodowe, pedagogiczne i mediacje rodzinne; pedagog – poradnictwo pedagogiczne oraz działania profilaktyczne; starszy pracownik socjalny – poradnictwo socjalne, rodzinne i mediacje rodzinne; pracownik socjalny – poradnictwo socjalne; dwóch koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej – jeden poradnictwo socjalne, a drugi pedagogiczne oraz dwóch młodszych

[5] Nadanym uchwałą nr XIII/150/12 Rady Powiatu Limanowskiego z dnia 29 marca 2012 r., ze zm.
[6] Nadanym uchwałą nr 447/20 Zarządu Powiatu Limanowskiego z dnia 30 kwietnia 2020 r.
[7] Dalej: *Zespół.*
[8] Nadanym uchwałą nr 1468/23 Zarządu Powiatu Limanowskiego z dnia 17 maja 2023 r.
[9] Do końca 2021 r. psycholog zatrudniony w Centrum, realizujący zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy, zajmował się również innymi zadaniami, natomiast po utworzeniu OIK w strukturach PCPR, od stycznia 2022 r., są to jego jedyne merytoryczne zadania.
[10] Posiadającego status pracownika socjalnego i spełniającego warunki, o których mowa w art. 116 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901, ze zm.).

koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej – poradnictwo pedagogiczne. Ponadto świadczone było także poradnictwo psychologiczne w ramach umowy-zlecenia, a od połowy 2021 r. dodatkowo usługi psychoterapii indywidualnej[11]. Telefoniczna informacja kryzysowa świadczona była całodobowo od 2022 r. W całym okresie objętym kontrolą świadczona była także pomoc prawna. Zatrudniony w PCPR psycholog świadczył usługi psychoterapii indywidualnej oraz poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, w zakresie interwencji kryzysowej, a Dyrektor – poradnictwo pedagogiczne i rodzinne oraz w zakresie przemocy domowej.

(akta kontroli str. 744 i 1132-1133)

Liczba pracowników Centrum, w których zakresie obowiązków ujęto zadnia z zakresu przeciwdziałania przemocy rodzinnej/domowej[12], na początku i na końcu każdego z lat objętych kontrolą wyniosła 13[13]. Dyrektor nie wnosiła o utworzenie nowych etatów do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej.

(akta kontroli str. 1082)

W 2021 r. trzy pracownice PCPR, do których zakresów obowiązków przypisano zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, wzięły udział w szkoleniu na temat przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu; osoby te uczestniczyły także w szkoleniu pn. Stres w miejscu pracy. W 2022 r. psycholog odbywała studia podyplomowe z zakresu psychoseksuologii, pracownica pomocy administracyjnej studia podyplomowe z zakresu interwencji kryzysowej, a Dyrektor, studia podyplomowe z zakresu psychotraumatologii. Sześć osób, w tym pięć wykonujących m.in. zadania z zakresu doradztwa, wzięło udział w szkoleniu: *Spalam się! Proces wypalenia zawodowego jako wyzwanie dla siebie i zespołu*, przeprowadzonym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie[14]. W 2023 r. psycholog kontynuowała studia podyplomowe rozpoczęte w 2022 r., a ponadto odbyła szkolenia z zakresu pracy z dziećmi doświadczającymi przemocy domowej, nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i aktów wykonawczych – jak w praktyce stosować wprowadzone zmiany[15] oraz interwencji kryzysowej, a pracownica pomocy administracyjnej kontynuowała studia podyplomowe rozpoczęte w 2022 r.

(akta kontroli str. 252-268, 445)

W sprawie barier i ograniczeń uniemożliwiających lub utrudniających skuteczną realizację powierzonych zadań w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy domowej, Dyrektor zwróciła uwagę na zmianę ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie/domowej, która weszła w życie 22 czerwca 2023 r. Realizując przepisy ww. ustawy, po kilkumiesięcznej pracy związanej m.in. z koniecznością opracowania diagnozy przeciwdziałania przemocy w Powiecie, Rada Powiatu przyjęła 9 listopada 2023 r. powiatowe programy dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej na lata 2023-2028. Było to niezbędne, aby otrzymać dotację na realizację zadania rządowego: Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową. Natomiast wojewódzki program przeciwdziałania przemocy domowej został przyjęty 26 marca 2024 r. (jako Program wsparcia rodziny „Rodzinna Małopolska 2030”),

[11] W 2021 r. – poradnictwo psychologiczne w wymiarze 6h/miesiąc przez cały rok i terapia rodzinna dla mieszkańców Powiatu w wymiarze 3h/miesiąc od września do grudnia. W 2022 r. – poradnictwo psychologiczne i terapia indywidualna w wymiarze 8h/miesiąc, terapia rodzinna w wymiarze 1,5h/miesiąc od stycznia do marca i 3h od kwietnia do listopada. W 2023 r. poradnictwo psychologiczne i terapia indywidualna w wymiarze 8h/miesiąc, za wyjątkiem kwietnia i grudnia, w których została zrealizowana w wymiarze po 6h oraz terapia rodzinna w wymiarze 1,5 h/miesiąc w styczniu, lutym i maju, 3 h w marcu, czerwcu, kwietniu, lipcu, wrześniu, październiku i grudniu oraz 4,5 h w listopadzie. (akta kontroli str. 1238-1244)

[12] W tym z zakresu poradnictwa.

[13] Na początek i koniec lat 2021-2022 było to 12,75 etatu, a na początek i koniec 2023 r. – 15,5 etatu. Jeden pracownik (psycholog – od stycznia 2022 r.) zajmował się wyłącznie realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej i interwencji kryzysowej, natomiast pozostali pracownicy prowadzili poradnictwo specjalistyczne, co stanowiło część ich obowiązków.

[14] Dalej: *ROPS.*

[15] Oba szkolenia organizowane przez ROPS.

a wojewódzkie ramowe programy 16 kwietnia br. (uchwała nr 829/24 Zarządu Województwa Małopolskiego). Uchwałą nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. ustanowiono Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030. W związku z powyższym przy opracowaniu powiatowych programów nie było możliwości odniesienia się do programów rządowego i wojewódzkiego, ani nawet do ramowych programów. Dodatkowo trudność sprawiał fakt, iż krajowe programy dotyczące przeciwdziałania przemocy, np. na lata 2021 i 2022, były opracowywane na okres jednego roku i istniały problemy z planowaniem działań i ujmowaniem ich w programie powiatowym.

(akta kontroli str. 1149, 1154-1155)

1.2. Dyrektor wyjaśniła, że opracowanie wewnętrznych procedur współpracy Centrum z innymi podmiotami w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej byłoby niecelowe, gdyż *PCPR podejmuje współpracę z wieloma podmiotami na wielu różnych płaszczyznach. Inny rodzaj współpracy jest z placówkami edukacyjnymi, inny z ośrodkami pomocy społecznej czy powiatowymi centrami pomocy rodzinie, inny z pozostałymi jednostkami, które na co dzień nie zajmują się tą tematyką. PCPR często również inicjuje wspólne działania na podstawie rozeznanych potrzeb. Przykładem są zajęcia z pracownikami ośrodków pomocy społecznej oraz domów pomocy społecznej z terenu naszego powiatu na temat asertywności w komunikacji interpersonalnej (werbalnej i pozawerbalnej) wolnej od przemocy oraz innych zagadnień z zakresu przeciwdziałania przemocy. Współdziałanie wynika z chęci pomocy innym jednostkom i podnoszenia świadomości społecznej na temat przeciwdziałania przemocy domowej. Z założenia dążymy do tego, aby było ono różnorodne i wpisywało się w aktualne potrzeby podmiotów. Inny rodzaj pomocy ze strony naszego Centrum był podczas pandemii, inny na początku wojny w Ukrainie, inny jest teraz. Poza tym cyklicznie prowadzone są spotkania z osobami pracującymi bezpośrednio w obszarze przemocy domowej, podczas których każdy może zgłosić swoje zapotrzebowanie w tym zakresie.*

(akta kontroli str. 1149 i 1155)

Centrum przesłało 8 stycznia 2021 r. do: Prokuratury działającej przy Sądzie Rejonowym w Limanowej, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Limanowej, kierowników gminnych i miejskich ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu[16] oraz działających przy nich Zespołów Interdyscyplinarnych, Zespołu Kuratorów Sądu Rejonowego w Limanowej – Wydział II Karny oraz Wydział III Rodzinny i Nieletnich, Poradni Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień *Promedicum* z Limanowej, Lokalnego Punktu Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem w Limanowej oraz Komendy Powiatowej Policji w Limanowej, prośbę o rozpowszechnienie informacji, zapraszającej osoby chętne do udziału w grupie wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie. W informacji wskazano czas i miejsce tych spotkań oraz telefon do etatowego psychologa Centrum.

Tego samego dnia PCPR wysłało do ww. jednostek, a ponadto do Prezesa Sądu Rejonowego w Limanowej oraz przewodniczących Wydziału Karnego i Wydziału Rodzinnego i Nieletnich tego Sądu informację o udzielanym w Centrum poradnictwie psychologicznym, prawnym, pedagogicznym, rodzinnym, zawodowym i socjalnym, ze wskazaniem miejsca i czasu jego prowadzenia[17].

Tego samego dnia oraz 21 czerwca 2021 r. do ww. podmiotów wysłane zostało powiadomienie o rekrutacji do prowadzonego przez Centrum Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie wraz z prośbą o wsparcie tej rekrutacji.

[16] Łącznie 12.

[17] Spotkania miały odbywać się w każdą ostatnią środę miesiąca w Sali konferencyjnej budynku Starostwa o godz. 15.30. Najbliższe spotkanie zostało zaplanowane na 27 stycznia 2021 r.

Centrum przesłało 30 lipca 2021 r. do urzędów miast i gmin z terenu Powiatu, Oddziału Żandarmerii Wojskowej w Krakowie, komend powiatowych Policji w Mszanie Dolnej oraz Limanowej, Sądu Rejonowego w Limanowej oraz Prokuratury Rejonowej w Limanowej, drogą mailową, informator na temat lokalnych i wojewódzkich instytucji realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych oraz dane teleadresowe ośrodków interwencji kryzysowej województwa małopolskiego.

(akta kontroli str. 272-326)

W ramach współdziałania z innymi instytucjami i podmiotami, w zakresie objętym kontrolą, w 2021 r. odbyły się m.in.:

- od 9 do 11 czerwca – spotkania dla uczniów Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. ks. Józefa Tischnera w Limanowej na temat przemocy i agresji w rodzinie, w których udział wzięło 160 osób;
- 29 czerwca – konferencja pn. *Przemoc wobec seniorów i osób z niepełnosprawnościami,* zorganizowana w Domu Kultury w Niedźwiedziu, w której udział wzięło 31 osób;
- od 25 października do 16 grudnia – konkurs artystyczny *W rodzinie może być szczęście* dla szkół z terenu Powiatu, w którym udział wzięło 228 uczestników;
- od 26 do 29 października – cykl spotkań: *Skutki izolacji domowej w kontekście przemocy w rodzinie* w Szkole Podstawowej nr 3 w Limanowej, w którym udział wzięło 197 osób;
- 20 maja, 10 i 24 czerwca, 9 i 23 września, 7 i 21 października, 4 i 18 listopada oraz 2 grudnia – szkolenie pracowników ośrodków pomocy społecznej i domów pomocy społecznej z terenu Powiatu z zakresu asertywności w komunikacji interpersonalnej, w tym komunikacji wolnej od przemocy, w których udział wzięły 24 osoby;
- 23 lutego, 30 marca, 29 kwietnia, 22 lipca i 31 sierpnia – spotkania dla pracowników instytucji pomagających osobom uwikłanym w przemoc, w których udział wzięło łącznie 26 osób.

(akta kontroli str. 269-271)

Analogicznie jak w 2021 r., Centrum wysłało do tych samych instytucji, m.in. pismami z 25 stycznia i 28 czerwca 2022 r. oraz 12 stycznia 2023 r., a także e-mailami kierowanymi głównie do urzędów miast i gmin z terenu Powiatu, powiadomienia o prowadzonych przez siebie działaniach z zakresu przeciwdziałania przemocy rodzinnej, zawierające m.in. podstawowe informacje na ten temat oraz prośbę o rozpowszechnienie tych informacji wśród osób zainteresowanych, a także informator na temat instytucji lokalnych i wojewódzkich, realizujących programy korekcyjno-edukacyjne i psychologiczno-terapeutyczne. W związku z realizacją Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2023 r., 9 stycznia tego roku PCPR przesłało do kierowników miejskich i gminnych ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu prośbę o przesłanie informacji na temat m.in. oddziaływań wobec sprawców przemocy w rodzinie, realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych przez dany ośrodek oraz funkcjonowania na obszarze gminy/miasta podmiotów realizujących zadania z zakresu oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

W 2023 r. Centrum dwukrotnie, tj. 30 stycznia i 28 lipca, przesłało do urzędów miast i gmin z terenu Powiatu bazę instytucji udzielających pomocy i wsparcia osobom uwikłanym w przemoc domową, specjalistycznych ośrodków wsparcia ofiar przemocy domowej na terenie województwa małopolskiego oraz placówek udzielających tymczasowego schronienia w Małopolsce.

(akta kontroli str. 330-406 i 410-444)

W ramach współdziałania z innymi instytucjami i podmiotami, w zakresie przeciwdziałania przemocy rodzinnej, w 2022 r. odbyły się m.in.:

- 19 maja, 8 i 9 czerwca – spotkania pn. *Przemoc w rodzinie* w szkołach podstawowych nr 2 i 4 oraz w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. ks. Tischnera w Limanowej, w których udział wzięło łącznie 150 uczestników;
- 7 listopada – spotkanie o takiej samej tematyce dla kobiet ze społeczności romskiej, w której udział wzięło osiem osób;
- od 30 września do 2 grudnia – spotkania na temat stresu związanego z przemocą w szkołach podstawowych nr 2 i 3 w Limanowej oraz IV LO w Limanowej, w których udział wzięło łącznie 365 osób;
- 15 i 28 listopada – spotkania na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szkołach podstawowych nr 2 i 4 w Limanowej, w których wzięły udział łącznie 83 osoby;
- 26 października, 8 i 14 listopada – seminaria dla pracowników domów pomocy społecznej w Mszanie Dolnej, Szczyrzycu i Limanowej oraz warsztaty dla ich mieszkańców z zakresu rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy, w których udział wzięło łącznie 90 osób;
- od 19 października do 12 grudnia – konkurs artystyczny dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych *Małe szczęście w domu*, w którym udział wzięło 239 osób;
- 25 stycznia, 22 lutego, 28 marca, 28 kwietnia, 26 lipca, 23 sierpnia i 16 grudnia – spotkania w ramach grup wsparcia dla pracowników instytucji pomagających osobom uwikłanym w przemoc, w których udział wzięło łącznie 21 osób.

(akta kontroli str. 327-329)

W ramach współdziałania z innymi instytucjami i podmiotami, w zakresie przeciwdziałania przemocy rodzinnej, w 2023 r. odbyły się m.in.:

- 31 marca, 25 października, 8 i 15 listopada oraz 7 grudnia – spotkania dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Limanowej oraz szkołach podstawowych nr 1-4 w Limanowej, w których udział wzięło łącznie 407 osób;
- 24 października – spotkanie na temat agresji i przemocy w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Dobrej, w którym uczestniczyło 30 osób;
- 10 lipca – ćwiczenia i zabawy dotyczące tolerancji rówieśniczej i budowania relacji bez przemocy w ramach półkolonii dla dzieci i młodzieży szkół podstawowych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Niedźwiedziu, w którym udział wzięły 44 osoby;
- 14 i 28 marca – seminaria dla pracowników (prezentacja) oraz warsztaty dla mieszkańców z zakresu rozwiązywania konfliktów bez przemocy w domach pomocy społecznej w Kasinie Wielkiej i Rabie Wyżnej, w których uczestniczyły 64 osoby;
- od 23 października do 18 grudnia – konkurs artystyczny *Dom mocy bez przemocy* w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych z terenu Powiatu, w którym wzięło udział 196 uczestników;
- 27 stycznia, 27 kwietnia, 23 maja, 19 czerwca, 27 lipca, 21 sierpnia, 11 września, 3 października i 27 listopada – spotkania w ramach grup wsparcia dla pracowników instytucji pomagających osobom uwikłanym w przemoc, w których udział wzięło łącznie 97 osób.

(akta kontroli str. 407-409)

Według oświadczenia Dyrektora, w okresie objętym kontrolą, Centrum nie zgłaszało ani do sądu, ani do zespołów interdyscyplinarnych, przypadków przemocy domowej. Wszystkie osoby, które zwróciły się do Centrum o pomoc w tym zakresie, były już

w trakcie postępowań dotyczących przemocy, prowadzonych przez prokuraturę, policję, zespół interdyscyplinarny lub sąd.

(akta kontroli str. 446)

Centrum przesłało pocztą elektroniczną, na adresy parafii Diecezji Tarnowskiej z terenu Powiatu, w dniach 20 stycznia 2021 r., 31 stycznia 2022 r. i 16 stycznia 2023 r., pisma z prośbą o poszerzenie tematyki nauk przedmałżeńskich oraz prowadzonego poradnictwa o problematykę przeciwdziałania przemocy w rodzinie, deklarując jednocześnie współpracę w organizacji tych działań oraz pomoc w sytuacjach z problemem przemocy w rodzinie. Do treści pisma każdorazowo załączana była informacja o formach wsparcia, skierowanych do osób uwikłanych w przemoc w rodzinie.

(akta kontroli str. 1000-1007)

Dyrektor wyjaśniła, że parafie nie korzystały z oferowanej przez PCPR współpracy. Ponadto wyjaśniła, że współpracę Centrum z gminami z terenu Powiatu ocenia jako dobrą. Żaden z gminnych ośrodków pomocy społecznej nie wykazywał braku chęci współpracy. Jedyna trudność wynikała z różnic w interpretowaniu przepisów prawnych przez radców prawnych obsługujących ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu. Zdarzało się, że występował problem z pozyskiwaniem danych do monitorowania zachowania osób, które uzyskały zaświadczenia o ukończeniu lub uczestnictwie w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie. Nie miało to jednak wpływu na sytuację osób dotkniętych przemocą domową, ponieważ Centrum pozyskiwało niezbędne dane w inny sposób. Współpracę z innymi podmiotami w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej Dyrektor określiła jako bardzo dobrą.

(akta kontroli str. 1149-1150 i 1155-56)

Współpraca PCPR z innymi podmiotami – jak wyjaśniła Dyrektor – częściowo prowadzona była na podstawie zawartych porozumień, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej w sprawie możliwości korzystania z OIK, a także z Fundacją Instytut Rozwoju i Równowagi oraz z Psychologiem w zakresie interwencji kryzysowej. Dodatkowo obowiązywały porozumienia z miastem Nowy Sącz i Powiatem Nowosądeckim. W pozostałym zakresie, działania realizowano we współpracy z innymi podmiotami bez pisemnych porozumień. W poszczególnych latach okresu objętego kontrolą zawarto następującą liczbę porozumień: 2021 r. – jedno, 2022 r. – 14 i 2023 r. – cztery.

(akta kontroli str. 1150 i 1155)

Dyrektor wyjaśniła, w latach objętych kontrolą przedstawiciel Centrum nie był powołany w skład zespołów interdyscyplinarnych działających w gminach z terenu Powiatu. W 2021 r. żaden pracownik Centrum nie był w składzie grup roboczych, a w latach 2022 i 2023 pracownik Centrum był w składzie jednej grupy roboczej jednej z gmin z terenu Powiatu.

(akta kontroli str. 1247)

Centrum zawarło w dniach: 28 stycznia 2022 r., 11 stycznia i 5 lipca 2023 r. porozumienia z Fundacją Instytut Rozwoju i Równowagi z siedzibą w Limanowej[18] w przedmiocie świadczenia usług z zakresu:

- interwencji kryzysowej;
- udzielania klientom[19] informacji o prawach i uprawnieniach oraz w ramach interwencji kryzysowej informowania klientów o możliwościach korzystania w OIK z kompleksowego wsparcia poprzez zespół specjalistów, w skład którego

[18] Dalej: *Fundacja.*

[19] Usług publicznych – przyp. kontrolera.

wchodzili m.in.: psycholog, psychoterapeuta, pedagog, pracownik socjalny, przy doraźnym wsparciu prawnika;

– informowania klientów o możliwości korzystania, w razie konieczności, z nieodpłatnego schronienia w hostelu na okres maksymalnie 3 miesięcy.

Fundacja miała świadczyć ww. usługi w ramach Całodobowego Numeru Alarmowego, w godzinach popołudniowych i nocnych, od 15.15 do 7.15 oraz w soboty i dni ustawowo wolne od pracy[20]. Osoby mające świadczyć przedmiot tego porozumienia legitymowały się uprawnieniami oraz doświadczeniem w udzielaniu pomocy osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych.

(akta kontroli str. 764-769 i 777-782)

Porozumienie o podobnej treści zostało zawarte przez Centrum 10 sierpnia 2023 r. z osobą prowadzącą działalność gospodarczą z zakresu psychologii, legitymującą się odpowiednimi uprawnieniami oraz doświadczeniem.

(akta kontroli str. 770-776)

Centrum zawarło 4 stycznia 2021 r. [21], 1 czerwca 2021 r.[22], 3 stycznia 2022 r.[23] i 2 stycznia 2023 r.[24] umowy z legitymującymi się odpowiednimi uprawnieniami i doświadczeniem zawodowym psychologami, na świadczenie usług psychologicznych i terapeutycznych, w tym terapii rodzinnej[25].

(akta kontroli str. 783-816)

Według wyjaśnień Dyrektora, na terapie te były kierowane osoby zarówno z przyczyn wynikających doświadczanego przez nie zjawiska przemocy domowej, jak i kryzysów wywołanych przez inne negatywne doświadczenia.

(akta kontroli str. 1417-1422)

1.3. W lokalnym programie pomocy społecznej Powiatu na 2021 r. rozpoznano potrzebę rozszerzenia poradnictwa specjalistycznego o terapeutę rodzinnego, uzasadniając to m.in. spotęgowaniem, na skutek zamknięcia spowodowanego pandemią COVID-19, konfliktów w rodzinie oraz powstanie nowych, powodujących potęgowanie się zjawisk patologicznych, w tym m.in. przemocy. Zapewnienie przez Centrum realizacji terapii rodzinnej, opisane zostało w pkt. 1.1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 746-751)

W lokalnym programie pomocy społecznej Powiatu na 2022 r. rozpoznano potrzebę rozwoju działalności ośrodka interwencji kryzysowej poprzez rozszerzenie

---

[20] Tj. poza godzinami pracy PCPR – przyp. kontrolera.

[21] Warunki umowy zakładały realizację co miesiąc, do końca 2021 r., maksymalnie ośmiu konsultacji psychologicznych i terapeutycznych po 45 min=6h. Zrealizowano założony wymiar godzin. (akta kontroli str. 1238, 1417-1422)

[22] Warunki umowy na świadczenie usług terapeutycznych w formie terapii rodzinnej w maksymalnym wymiarze rocznym 48 h, z czego zrealizowano 12. Przyczyną takiego wymiaru realizacji tej umowy był fakt, że dwie rodziny, które zadeklarowały udział w terapii rodzinnej od czerwca do sierpnia, z przyczyn obiektywnych zmuszone były do jej przesunięcia. Dodatkowo kolejne dwie rodziny ostatecznie zrezygnowały z udziału w ww. terapii w związku z rozpadem rodziny. (akta kontroli str. 805-806, 1239, 1417-1422)

[23] Dwie umowy: na świadczenie usług terapeutycznych w formie terapii rodzinnej na 33 h (6 600 zł ÷300 zł/sesję 90 min×1,5h) w 2022 r., z czego zrealizowano 25,5 h z oraz świadczenie usług poradnictwa psychologicznego w maksymalnym wymiarze 104 h rocznie, z czego zrealizowano 92. Przyczyną niższego niż maksymalny, określony na tych umowach wymiaru godzinowego terapii były przyczyny zdrowotne i osobiste uczestników sesji terapeutycznych. (akta kontroli str. 1240,1417-1422)

[24] Dwie umowy: na świadczenie usług terapeutycznych w formie terapii rodzinnej na 36 h (8 640 zł ÷360 zł/sesję 90 min×1,5h) w 2023 r., z czego zrealizowano 27 h z oraz świadczenie usług poradnictwa psychologicznego w maksymalnym wymiarze 104 h rocznie, z czego zrealizowano 92. Przyczyną niższego niż maksymalny, określony na tych umowach wymiaru godzinowego terapii były przyczyny zdrowotne i osobiste uczestników sesji terapeutycznych. (akta kontroli str. 1240,1417-1422)

[25] Podstawę do zawarcia przez PCPR opisanych wyżej porozumień i umów było przyjęcie przez Radę Powiatu Limanowskiego uchwał nr: XVI/184/21 z 12 marca 2021 r., XXVI/266/22 z 27 kwietnia 2022 r. i XXXII/315/23 z 14 marca 2023 r. w sprawie przyjęcia Lokalnych Programów Pomocy Społecznej Powiatu Limanowskiego na lata odpowiednio: 2021, 2022 i 2023.

poradnictwa specjalistycznego o psychoterapię indywidualną. Wśród powodów uzasadniających to działanie nie została wymieniona przemoc w rodzinie.

(akta kontroli str. 753-757)

W lokalnym programie pomocy społecznej Powiatu na 2023 r. nie zidentyfikowano potrzeb w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

(akta kontroli str. 758-763)

W uchwalonych przez Powiat programach przeciwdziałania przemocy rodzinnej/domowej, nie został zwymiarowany koszt planowanych zadań, założono jedynie ich realizację w podziale na środki własne, oraz środki zewnętrzne takie jak np. dotacje celowe.

(akta kontroli str. 34-207)

Na 2021 r. Centrum zaplanowało po stronie wydatków, w rozdziale 85205 – Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, kwotę 14,4 tys. zł oraz w rozdziale 85220 – Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej kwotę 4,56 tys. zł, które w całości zostały ujęte w budżecie Powiatu.

W trakcie roku wydatki planowane w rozdziale 85205 zostały zmniejszone do 4,4 tys. zł[26] i w tej kwocie wykonane. Wydatki w rozdziale 85220 zostały zwiększone do kwoty 132,56 tys. zł. Powodem tego zwiększenia było przyznanie przez Wojewodę Małopolskiego[27] dotacji celowej na utworzenie miejsca hostelowego (tzw. *bezpiecznego mieszkania)*, w ramach zadania pn. *Prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej*[28]. Ponadto na realizację tego zadania zabezpieczono dodatkowo, poprzez przesunięcie z rozdz. 85218 – Zadania własne bieżące do rozdz. 85220, kwotę 20 tys. zł. Całkowite wydatki w rozdziale 85205 w 2021 r. wyniosły 131,5 tys. zł, z tego 70 tys. zł pochodziło z dotacji otrzymanej od Wojewody Małopolskiego.

Łącznie w 2021 r. na zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy Centrum wydatkowało 139,2 tys. zł, z tego 4,4 tys. zł w rozdz. 85205, 131,5 tys. zł w rozdz. 85220 i 3,3 tys. zł w rozdz. 85218 [29], co stanowiło 0,08% wydatków Powiatu w 2021 r.[30]

(akta kontroli str. 447-465, 491-591, 833-883, 1000-1013 i 1067-1070)

Na 2022 r. Centrum zaplanowało w rozdz. 85205 wydatki w wysokości 11,6 tys. zł oraz w rozdziale 85220 w wysokości 155,49 tys. zł, które w całości zostały ujęte w budżecie Powiatu.

W trakcie roku planowane wydatki w rozdziale 85205 zostały zmniejszone do kwoty 7,1 tys. zł[31] i wydatkowane w takiej wysokości. Planowane wydatki w rozdziale 85220 zwiększono do kwoty 324,5 tys. zł i zrealizowano w wysokości 290,4 tys. zł, tj. w 89%. Powodem tego zwiększenia było przyznanie przez Wojewodę Małopolskiego[32] dotacji celowej na utworzenie kolejnego miejsca hostelowego w ramach rozszerzenia

[26] Centrum nie zrealizowało planowanej na ten rok edycji programu korekcyjno-edukacyjnego z powodu braku chętnych.

[27] Pismo Wojewody Małopolskiego do Starosty Limanowskiego z 8 lipca 2021 r. o dokonaniu zmian w planie dotacji celowych na 2021 r. w cz. 85/12 – województwo małopolskie, dziale 852 – pomoc społeczna, rozdziale 85220, § 2130 działanie 13.1.2.1 – Wsparcie finansowe zadań i programów realizacji zadań pomocy społecznej na kwotę 70 tys. zł.

[28] Koszt tego projektu został oszacowany na 110 tys. zł, z tego 40 tys. zł na remont (koszt własny Powiatu) i 70 tys. zł na wyposażenie lokalu (środki Wojewody).

[29] Na poradnictwo psychologiczne. W latach 2022 i 2023 wydatki na ten cel ponoszone były z rozd. 85220, po utworzeniu w 2021 r. OIK.

[30] 175 056,8 tys. zł; https://bip.malopolska.pl/splimanowa,m,341227,2021.html [dostęp: 10 czerwca 2024 r.].

[31] Mniejsza od pierwotnie planowanej liczba uczestników programu korekcyjno-edukacyjnego.

[32] Pismo Wicewojewody Małopolskiego do Starosty Limanowskiego z 2 września 2022 r. o przyznaniu dotacji celowej na 2022 r. na kwotę 75 tys. zł.

działalności OIK[33]. Koszt realizacji tego zadania wyniósł 137,0 tys. zł, z czego 75 tys. zł pochodziło z dotacji Wojewody.

Łącznie w 2022 r. na zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy Centrum wydatkowało 297,5 tys. zł, z tego 7,1 tys. zł w rozdz. 85205 i 290,4 tys. zł w rozdz. 85220, co stanowiło 0,13% wydatków Powiatu w 2022 r.[34]

(akta kontroli str. 466-478, 592-682, 884-936, 1014-1040 i 1071-1074)

Na 2023 r. Centrum zaplanowało w rozdz. 85205 wydatki w wysokości 11,6 tys. zł oraz w rozdziale 85220 w wysokości 196,9 tys. zł tys. zł, które w całości zostały ujęte w budżecie Powiatu. W trakcie roku planowane wydatki w rozdziale 85205 zostały zmniejszone do kwoty 1,1 tys. zł[35] i zrealizowane w takiej wysokości, a planowane wydatki w rozdziale 85220 zwiększono do kwoty 231,9 tys. zł, z przeznaczeniem na funkcjonowanie miejsc hostelowych w ramach OIK, i zrealizowano w wysokości 208,7 tys. zł, tj. w 90%.

Łącznie w 2023 r. na zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy Centrum wydatkowało 209,8 tys. zł, tj. 0,08% wydatków Powiatu w 2023 r.[36]

(akta kontroli str. 479-490, 937-996, 1041-1065 i 1075-1078, 1150-1151, 1156)

W zakresie finansowania przez Wojewodę realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych:

w 2021 r. Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie[37] wyznaczył na 23 czerwca termin na złożenie zapotrzebowania na środki niezbędne do realizacji tego programu. W tym dniu Centrum przesłało do MUW zapotrzebowanie w tym zakresie na kwotę 6 tys. zł, informując jednocześnie, że wg stanu na 22 czerwca chęć udziału w takich zajęciach zadeklarowały cztery osoby, co stwarza zagrożenie niezrealizowania programu w założonej liczbie uczestników od ośmiu do 12. Następnie 2 września 2021 r. PCPR poinformowało Wojewodę o niemożności realizacji programu ze względu na brak wymaganej liczny uczestników[38].

W 2022 r. MUW wyznaczył na 5 października termin na złożenie zapotrzebowania na środki niezbędne do realizacji tego programu. W tym dniu Centrum przesłało zapotrzebowanie na kwotę 6 tys. zł, informując jednocześnie, że do uczestnictwa w programie zgłosiło się osiem osób, zakwalifikowanych zostało sześć, z czego na pierwsze spotkania grupowe 23 i 30 września przyszły tylko trzy osoby. Po pierwszym spotkaniu Centrum wykonało rozmowy telefoniczne z osobami nieobecnymi na nim, w trakcie których zadeklarowały one chęć uczestnictwa w drugich zajęciach, na których jednak się nie pojawiły, wobec czego Centrum skontaktowało się z ich kuratorami zawodowymi oraz pracownikiem socjalnym ośrodka pomocy społecznej z prośbą o zmobilizowanie tych osób do uczestnictwa w programie, zgodnie z ich pierwotną deklaracją[39].

---

[33] Koszt tego projektu został oszacowany na 150 tys. zł, z tego 50 tys. zł na remont i 100 tys. zł na wyposażenie. Ponadto 23 sierpnia 2022 r. Wicestarosta skierował do Wojewody pismo z prośbą o wsparcie tego projektu kwotą 75 tys. zł.

[34] 223 065,8 tys. zł; https://bip.malopolska.pl/splimanowa,m,401149,2022.html [dostęp: 10 czerwca 2024 r.].

[35] Na skutek braku realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego wynikającego ze zmiany przepisów Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

[36] 250 904,0 tys. zł; https://bip.malopolska.pl/splimanowa,m,421054,2023.html [dostęp: 10 czerwca 2024 r.].

[37] Dalej: *MUW*

[38] Centrum objęło osoby, które zgłosiły się do udziału w programie, indywidualnym wsparciem psychologicznym w rozwiązywaniu problemów przemocy.

[39] Informacja co do liczby osób, które ukończyły w 2022 r. program korekcyjno-edukacyjny przedstawiona została w pkt 2.2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

W 2023 r. MUW wyznaczył na 29 września[40] termin na złożenie zapotrzebowania na środki niezbędne do realizacji programu. W tym dniu Centrum przesłało do MUW informację o niemożności realizacji programu w związku z brakiem możliwości jego dostosowania do nowych kryteriów określonych w § 3 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową[41], zgodnie z którym w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową mogą uczestniczyć osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień.

(akta kontroli str. 1105-1113)

Dyrektor wyjaśniła, że w latach objętych kontrolą Centrum składało miesięczne zapotrzebowanie na środki finansowe z rozdziału 85205 § 2110, które było jednocześnie rozliczeniem dotychczasowo wykorzystanych środków. Zapotrzebowanie to wraz ze sprawozdaniem wykorzystania uprzednio otrzymanych środków na ten cel składane było w formie tabeli pn.: *Programy korekcyjno-edukacyjne*. Wydział Polityki Społecznej MUW co miesiąc przesyłał do wypełnienia ww. zapotrzebowanie i wykorzystanie dotacji za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS), na opublikowanych jednorazowych wzorach formularzy. Powiat nie przeznaczał na realizację programów środków własnych, ponieważ co roku występował do MUW o dotację na ten cel. Dotacja ta dotyczyła kosztów osobowych i innych, np. materiałów niezbędnych do realizacji zajęć.

(akta kontroli str. 1235-1237)

Dyrektor wyjaśniła m.in., że środki zabezpieczane przez Powiat na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy rodzinnej/domowej były w latach objętych kontrolą NIK adekwatne do zgłaszanych przez PCPR. Dodatkowo w przypadku pojawienia się w trakcie roku możliwości realizacji nieujętych w pierwotnych planach zadań (np. utworzenie OIK), Centrum wraz z Zarządem Powiatu występowało o dodatkowe środki do Wojewody Małopolskiego oraz zabezpieczało środki własne. Brak środków nie stanowił przeszkody w realizacji przez Centrum zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie/domowej oraz aktów wykonawczych do tej ustawy.

(akta kontroli str. 1150 i 1156)

Przy planowaniu przez Centrum środków na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy rodzinnej/domowej uwzględnione zostało:

- W 2021 r.: poradnictwo psychologiczne (umowa zlecenia), zakup nagród na organizowane konkursy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, promocja działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej, zakup żywności na organizowane konferencje i grupy wsparcia, realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego.
- Na lata 2022 i 2023 zaplanowano środki na zakup testów psychologicznych, promocję i realizację działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej, poradnictwo specjalistyczne oraz terapię indywidualną i rodzinną, wynagrodzenie etatowego psychologa Centrum, zakup nagród na organizowane konkursy w zakresie przeciwdziałania przemocy zakup żywności na organizowane konferencje i grupy wsparcia, realizację programu korekcyjno-edukacyjnego. Ponadto uwzględniono także koszty utrzymania mieszkania hostelowego OIK, w tym: usługi telekomunikacyjne, ogrzewanie, koszty energii elektrycznej

[40] Wcześniej termin ten został określony na 17 maja 202r. r. Centrum poinformowało wtedy MUW o 7 osobach zainteresowanych udziałem w programie, które podpisały kontrakt, w tym dwie w styczniu, po jednej w lutym, marcu i kwietniu oraz dwie w maju.

[41] Dz.U. poz. 1163, dalej: *rozporządzenie w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych*.

i odprowadzania ścieków, wywozu śmieci, zakup drobnego wyposażenia, zakup środków żywności, drobnych napraw i remontów.

(akta kontroli str. 1247-1248)

1.4. W latach 2021-2023 PCPR nie było kontrolowane w zakresie przeciwdziałania przemocy rodzinnej/domowej.

(akta kontroli str. 203-207)

Pismem z 7 stycznia 2021 r. MUW przekazał do PCPR zaktualizowane instrukcje Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej dotyczące:

- organizacji prac zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, realizacji procedury niebieskiej karty oraz pracowników socjalnych do pracy z rodzinami, które przejawiają problemy opiekuńczo-wychowawcze,
- sposobu organizacji placówek zapewniających schronienie w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2.

(akta kontroli str. 209-221)

MUW, w ramach nadzoru sprawowanego przez Wojewodę nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych m.in. przez samorząd powiatowy[42], przesłał do PCPR 8 lipca 2021 r. pismo dotyczące realizacji art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, stanowiącego o zapewnieniu dziecku ochrony przez umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w razie zagrożenia jego życia lub zdrowia w związku z przemocą domową. Pismo to zwracało uwagę na sposób działania pracownika socjalnego, w szczególności potrzebę ścisłej współpracy z innymi służbami wymienionymi w tej ustawie, w przypadku konieczności zastosowania procedury określonej tym przepisem.

(akta kontroli str. 222-225)

Dyrektor wyjaśniła m.in., że w okresie objętym kontrolą pracownicy Centrum, wykonując obowiązki służbowe, nie zetknęli się z sytuacją, która wymagałaby zastosowania procedury określonej w ww. przepisie.

(akta kontroli str. 1151, 1156)

Pismem z 13 grudnia 2023 r. MUW przesłał, za pośrednictwem Starosty[43], instrukcję w sprawie przedkładania półrocznych analiz wykonania zadań rzeczowych oraz dochodów i wydatków budżetowych w 2024 r.

(akta kontroli str. 226-230)

1.5. W Rejestrze wniosków i skarg prowadzonym przez PCPR, w latach 2021-2023 brak było wpisów związanych ze składanymi wnioskami/skargami w zakresie dotyczącym występowania zjawiska przemocy rodzinnej/domowej.

(akta kontroli str. 208)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia organizację wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w PCPR, w tym współpracę Centrum z innymi podmiotami.

W uregulowaniach wewnętrznych PCPR określono zadania z tego obszaru działalności Centrum i przypisano je do komórek organizacyjnych, a także do zakresu obowiązków poszczególnych pracowników, posiadających odpowiednie wykształcenie lub doświadczenie zawodowe. Pracownikom tym umożliwiono rozwój zawodowy w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, jak również zapewniono szkolenia zapobiegające wypaleniu zawodowemu. W każdym z lat objętych kontrolą

[42] Na podstawie art. 7 ust 1 pkt 1, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

[43] Pismo skierowane było do starostów powiatów woj. małopolskiego oraz do prezydentów miast na prawach powiatów w woj. małopolskim, dw. m.in. PCPR-ów woj. małopolskiego.

Centrum inicjowało i realizowało współpracę z podmiotami publicznymi, jednostkami samorządowymi oraz instytucjami kościelnymi w zakresie przeciwdziałania przemocy rodzinnej/domowej.

Środki na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy były planowane w sposób zabezpieczający potrzeby Centrum w tym zakresie, a ich niewykorzystanie lub niepełne wykorzystanie, w szczególności w latach 2021 i 2023 w odniesieniu do realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych, wynikały z przyczyn niezależnych od PCPR.

OBSZAR

2. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, a także pozostałych programów z tego zakresu

Opis stanu faktycznego

2.1. Diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu stanowiły część dwóch dokumentów programowych z zakresu przeciwdziałania przemocy, obowiązujących w okresie objętym kontrolą, tj.: Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy na lata 2020-2025[44] oraz Powiatowych Programów dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej na lata 2023-2028[45], zawierających:

- Powiatowy program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej,
- Program profilaktyczny promujący i wdrażający prawidłowe metody wychowawcze w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową,
- Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową.

W diagnozach tych Centrum oparło się na danych pochodzących z zespołów interdyscyplinarnych[46] oraz grup roboczych / grup diagnostyczno-pomocowych[47] działających w ramach gminnych / miejskich ośrodków pomocy społecznej[48] z terenu Powiatu, Sądeckiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Nowym Sączu[49], a w zakresie wystawiania niebieskich kart – także dane z Policji, jednostek ochrony zdrowia, i oświaty oraz komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Diagnozy te zostały sporządzone w oparciu o dane zbiorcze odpowiednio: z lat 2016-2018 oraz 2020-2022 i zawierały m.in. informacje dotyczące:

- zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych / diagnostyczno-pomocowych, w tym dane dotyczące rocznej liczby spotkań zespołów interdyscyplinarnych, liczbę powołanych grup roboczych / diagnostyczno-pomocowych oraz liczbę rodzin objętych działaniami zespołów interdyscyplinarnych oraz grup,
- liczby osób zgłaszających się do OPS z problemem przemocy, w tym doznających przemocy w podziale na kobiety, mężczyzn, dzieci oraz osoby starsze i niepełnosprawne. W latach 2016-2018 widoczny był spadek łącznej liczby osób doznających przemocy z 446 w 2016 r. do 322 w 2018 r., tj. o 27,8%. W latach 2020-2022 liczba osób zgłaszających problem przemocy zwiększyła się z 285 w 2020 r. do 305 w 2022 r., tj. o 7,0%. W szczególności dał się zauważyć wzrost

[44] Nadanym uchwałą nr IX/103/19 Rady Powiatu Limanowskiego z 15 listopada 2019 r., dalej: *Program powiatowy 2020-2025.*

[45] Nadanych uchwałą nr XXXVI/342/23 Rady Powiatu Limanowskiego z 9 listopada 2023 r., uchylającą uchwałę nr IX/103/19 z 15 listopada 2019 r., dalej: *Powiatowe programy 2023-2028*.

[46] O których mowa w art. 9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy. W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu działało 12 zespołów interdyscyplinarnych, z czego 10 obsługiwało gminy wiejskie, a dwa miasta.

[47] O których mowa w art. 9a ust. 10-12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy.

[48] Dalej: *OPS* lub odpowiednio: *GOPS* / *MOPS*.

[49] Dalej: *SOIK*.

liczby dzieci doznających przemocy z 69 w 2020 r. do 78 w 2022 r., tj. o 13,0%, natomiast w odniesieniu do 2018 r., w którym odnotowana przemoc wobec dzieci była najniższa i wynosiła 27 zgłoszonych przypadków, wzrost w 2022 r. wyniósł ok. 188,9%.

- najczęstszych przyczyn zgłaszanych spraw, w tym formy przemocy zgłaszanej najczęściej w podziale na przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną, związaną z nadużywaniem alkoholu oraz inne formy przemocy. W latach 2016-2018 oraz 2020-2022 zmniejszała się łączna liczba przypadków przemocy, a spadek ten pomiędzy rokiem 2016, kiedy to odnotowano 615 przypadków różnych form przemocy, a rokiem 2022 – 253 przypadki przemocy w ww. formach, wyniósł 59,0%[50]. Szczególnie zmniejszyła się liczba przypadków przemocy dokonywanych pod wpływem alkoholu, tj. ze 162 w 2016 r. do 53 w 2022 r., tj. o 67,3%. Nastąpił też wyraźny spadek przypadków przemocy fizycznej, ze 161 odnotowanych w 2016 r. do 63 w 2022 r., tj. o ok. 60,9%. Wyjątkiem w tej spadkowej tendencji był 2021 r., w którym łączna liczba odnotowanych przypadków przemocy była większa niż w poprzednim roku i wynosiła 303 w stosunku do 283 w 2020 r., tj. wzrosła o 7,1%. Przedstawione zostały dane liczbowe obejmujące osoby stosujące przemoc w podziale na płeć oraz z uwzględnieniem nieletnich, z których wynikało, że łączna liczba tych osób regularnie maleje z 292 w 2016 r. do 216 w 2022 r., co oznaczało spadek o 26,0%, w tym wśród mężczyzn z 250 do 192, tj. o 23,2%, i wśród kobiet z 42 do 20, tj. o 52,4%.

W diagnozie Programu powiatowego 2020-2025 nie sformułowano wniosków, natomiast w wyniku diagnozy stanowiącej część Powiatowych programów 2023-2028 opracowano analizę SWOT[51], która zawierała:

- mocne strony: funkcjonowanie OIK, realizację programu korekcyjno-edukacyjnego, chęć współpracy Policji z innymi instytucjami, gotowość współpracy międzyinstytucjonalnej, poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, socjalne, zawodowe, rodzinne oraz psychoterapia rodzinna i indywidualna, edukację społeczną w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej (warsztaty, seminaria i inne spotkania), prowadzenie grup wsparcia dla osób doznających przemocy domowej i dla kadry pomocy społecznej;
- szanse: realizacja programu psychologiczno-terapeutycznego, zmiany przepisów prawa zaostrzające środki karne w stosunku do osób stosujących przemoc domową, pozyskiwanie środków zewnętrznych (dotacji) oraz promowanie metod wychowawczych bez przemocy;
- słabe strony: trudność w odizolowaniu sprawców od ofiar, nadmierne zbiurokratyzowanie procedury, niska świadomość społeczna w obszarze problematyki przemocy domowej oraz kierowanie się stereotypami w zakresie korzystania z pomocy psychologicznej, psychiatrycznej, rodzinnej, itp.;
- zagrożenia: niska świadomość społeczna w obszarze problematyki przemocy domowej, niechęć ujawniania przemocy przez osoby jej doznające, bierność świadków przemocy, brak zasobów materialnych osób doznających przemocy domowej, brak zasobów materialnych osób doznających przemocy domowej do samodzielnego funkcjonowania, zaburzenia i choroby psychiczne zarówno u osób doświadczających przemocy psychicznej, jak również sprawców przemocy, wysoki odsetek osób uzależnionych od alkoholu i substancji psychoaktywnych wśród osób stosujących przemoc domową oraz niemożliwość zrealizowania

[50] Zaznaczyć przy tym należy, że za lata 2016-2018 dane zebrano z 11 OPS, a za lata 2020-2022 – z 12 OPS.

[51] Skrótowiec angielskich słów: *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse otoczenia), *Threats* (zagrożenia).

programu korekcyjno-edukacyjnego ze względu na brak wymaganej liczby uczestników niezbędnych do zrealizowania danej edycji programu.

(akta kontroli str. 34-202)

Wyjaśniając przyczyny wykazanego w diagnozie wzrostu liczby dzieci doznających przemocy z 69 w 2020 r. do 78 w 2022 r., tj. o 13% i aż o 189% w stosunku do roku 2018, Dyrektor wskazała m.in. na prowadzone w ostatnich latach przez PCPR działania edukacyjne i profilaktyczne w szkołach z terenu Powiatu. W ich wyniku w wielu szkołach powstały tzw. *niebieskie skrzynki* w formie skrzynki mailowej lub tradycyjnej, które służą zgłaszaniu aktów przemocy zarówno w szkole, jak i w domu. Celem tych działań było uwrażliwienie dzieci i młodzieży na krzywdę innych osób, przekazanie im prawa do bycia niekrzywdzonym oraz szukania pomocy. Dodatkowo obowiązkowe zatrudnienie psychologów w szkołach poprawiło młodym ludziom dostęp do pomocy i wsparcia. Często psychologowie szkolni, mając podejrzenia, że dziecko jest w domu krzywdzone, konsultują się z Centrum lub zespołem interdyscyplinarnym w danej gminie, celem wdrożenia właściwej procedury interwencyjnej. Pomocne są również ogólnopolskie kampanie dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej, dające jasny przekaz, że przemoc jest karana, a ofiarom przemocy przysługuje darmowa pomoc. Dyrektor wyjaśniła też m.in., że obowiązujące w okresie objętym kontrolą programy związane z przeciwdziałaniem przemocy zostały opracowane samodzielnie przez pracowników Centrum, jedynie przy sporządzaniu diagnoz posiłkowano się danym pochodzącymi z odpowiednich instytucji z terenu Powiatu, do których wysłano w tym celu stosowne ankiety. Natomiast brak wniosków w diagnozie dla lat 2020-2025 wyjaśniony został szerokim opisem zjawiska przemocy oraz dużą liczbą danych porównawczych, co było wystarczające dla rozpoznania badanego stanu rzeczy, jego skali oraz pozytywnych i negatywnych właściwości. Według opinii Dyrektor, diagnoza ta w sposób adekwatny dostarczyła wiedzy służącej projektowaniu odpowiednich form pomocy (działań) mających na celu jak najskuteczniejszą pomoc osobom uwikłanym w przemoc domową.

(akta kontroli str. 1151-1152 i 1156-1157)

Według wyjaśnień Dyrektor, w latach 2021-2023 na terenie Powiatu założono łącznie 580 niebieskich kart, z tego w 2021 r. 197, w 2022 r. 201 i w 2023 r. 182.

(akta kontroli str. 1248)

2.2. Program powiatowy 2020-2025 określał trzy cele[52] oraz wskazywał zadania realizatorów, terminy i liczbowe wskaźniki realizacji. Monitoring realizacji programu miał polegać na składaniu corocznego sprawozdania Zarządowi Powiatu, Komisji ds. Pomocy Społecznej Rady Powiatu oraz Radzie Powiatu. Źródłem finansowania zadań określonych w Programie miały być środki własne oraz ewentualnie pochodzące z innych źródeł, lecz ich wysokość nie została oszacowana.

Program powiatowy 2020-2025 zawierał ponadto:

– Program profilaktyczny promujący i wdrażający prawidłowe metody wychowawcze w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. Określał on cele[53], zadania, ich realizatorów, terminy i wskaźniki realizacji. Zadania w ramach obu sformułowanych celów określone zostały jako ciągłe, a wskaźniki ich realizacji

[52] 1. Profilaktyka i edukacja dzieci i młodzieży, dorosłych i rodzin w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, 2. Ochrona oraz wsparcie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz 3. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

[53] 1. Edukacja rodziców w zakresie stosowania właściwych metod wychowawczych, udzielanie wsparcia i pomocy w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach oraz 2. Propagowanie w społeczności lokalnej pozytywnych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych, kształtowania umiejętności komunikowania się, okazywania uczuć, emocji, kształtowanie szacunku dla wartości i tradycji.

zwymiarowano za pomocą liczb. Określono zasady monitoringu, ewaluacji oraz źródła finansowania programu;

- Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Określał on adresatów, zasady naboru uczestników oraz reguły uczestnictwa w nim, założenia merytoryczne oraz sposób realizacji, jak również cel[54], zadania, realizatorów, terminy i wskaźniki. Opisano zasady monitoringu, sposób sprawozdawania i finansowania programu. Adresatami programu mogły być osoby samodzielnie zgłaszające się, kierowane przez sąd, skazane za przestępstwo przeciwko rodzinie ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy, korzystające z warunkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, kierowane przez organy ścigania – objęte procedurą niebieskiej karty oraz zobowiązane przez inne organy, instytucje i organizacje. Z uczestnictwa w programie zostały wykluczone osoby z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości pogranicznej, osoby chore psychicznie oraz uzależnione od alkoholu i narkotyków z wyłączeniem osób, które przeszły lub były w trakcie podstawowego cyklu terapii uzależnień. Przyjęcie do programu miało być poprzedzone rekrutacją oraz spotkaniem kwalifikacyjnym, a warunkiem przyjęcia do niego było podpisanie kontraktu oraz rozpoczęcie udziału w spotkaniach organizowanych w jego ramach. Rekrutacja zakładała m.in. rozsyłanie informacji do instytucji współpracujących z PCPR oraz bieżącą współpracę z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie. Przed przystąpieniem do programu kandydaci mieli podpisywać kontrakt określający reguły uczestnictwa, który zawierał: wymóg systematycznej obecności na zajęciach wraz z określeniem sankcji za uchylanie się od udziału w programie, zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi, zobowiązanie do powstrzymania się od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychotropowych, obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach, uznanie osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy w rodzinie oraz informację o monitorowaniu sytuacji rodzinnej i zachowań uczestnika programu. Działania podejmowane w ramach realizacji programu miały być dokumentowane poprzez: harmonogram spotkań i ich tematykę, korespondencję z urzędami i uczestnikami, ankiety, indywidualne karty klienta, kontrakty z uczestnikami, listy obecności, notatki, raporty, wyrażenie zgody przez uczestnika na kontakt z partnerami i instytucjami. Zasady prowadzenia monitoringu zakładały prowadzenie go w trakcie oraz okresie do 3 lat od zakończenia programu. Na ostatnich zajęciach odbyć się miało podsumowanie uczestnictwa w programie i wypełnienie ankiety ewaluacyjnej. Trzyletni monitoring po zakończeniu edycji programu miał odbywać się w cyklu półrocznym, poprzez odbywanie rozmów z jego uczestnikami, członkami ich rodzin lub np. pracownikami instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wypełnianiu przez nich ankiet. Miejscem realizacji programu miał być budynek Starostwa Powiatowego w Limanowej, po godzinach pracy urzędu;
- Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Określał on cel[55], zadania, ich realizatorów, terminy i wskaźniki realizacji.

[54] Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc rodzinie poprzez: uświadomienie sprawcy, czym jest przemoc oraz nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez użycia agresji, opracowanie *planu bezpieczeństwa* zapobiegającego użyciu siły i przemocy, rozpoznanie sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowanie przemocowe oraz naukę umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych oraz konstruktywnego wyrażania uczuć.

[55] *Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie poprzez: nabycie oraz rozwój wiedzy uczestników, mającej na celu powstrzymanie się od zachowań przemocowych, utrwalenie zachowań wyuczonych w ramach*

Adresatami programu mogły być osoby, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny, samodzielnie zgłaszające się bądź kierowane przez instytucje i podmioty, nie uczestniczące w programie korekcyjno-edukacyjnym, ale prezentujące dużą świadomość i motywację do pracy nad poprawą relacji rodzinnych. Przyjęcie do programu miało być poprzedzone rekrutacją oraz spotkaniem kwalifikacyjnym, a warunkiem przyjęcia do niego było podpisanie kontraktu oraz rozpoczęcie udziału w spotkaniach organizowanych w jego ramach. Rekrutacja zakładała m.in. rozsyłanie informacji do instytucji współpracujących z PCPR oraz bieżącą współpracę z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie. W programie mogły uczestniczyć osoby, które: wyraziły pisemną zgodę na udział w nim, zadeklarowały uczestnictwo w spotkaniach organizowanych w jego ramach, zaprzestanie stosowania przemocy wobec członków rodziny, zobowiązały się do powstrzymania od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychoaktywnych, zobowiązały do poszanowania zasad i wyraziły zgodę na przeprowadzenie oceny skuteczności programu w dniu jego zakończenia oraz po jego zakończeniu. W zajęciach mogły uczestniczyć osoby, które podpisały kontrakt zawierający m.in. fakt uznania przez nie osobistej odpowiedzialności za stosowanie przemocy w rodzinie oraz informację o monitorowaniu sytuacji rodzinnej i zachowań uczestnika programu. Działania podejmowane w ramach realizacji programu miały być dokumentowane poprzez: harmonogram spotkań i ich tematykę, korespondencję z urzędami i uczestnikami, ankiety, kontrakty z uczestnikami, listy obecności, notatki, raporty, wyrażenie zgody przez uczestnika na kontakt z partnerami i instytucjami i in. Na ostatnich zajęciach odbyć się miało podsumowanie uczestnictwa w programie i wypełnienie ankiety ewaluacyjnej. Program został określony na 10 godzin[56], a miejscem jego realizacji był budynek Starostwa Powiatowego w Limanowej[57], po godzinach pracy urzędu.

Dla poszczególnych wskaźników sformułowanych dla ww. programów, nie zostały określone wartości referencyjne.

(akta kontroli str. 34-112)

Powiatowy program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, Program profilaktyczny promujący i wdrażający prawidłowe metody wychowawcze w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową, Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową oraz Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową, stanowiące odpowiednio załączniki nr 2, 3, 4 i 5 do uchwały nr XXXVI/342/23 Rady Powiatu Limanowskiego z 9 listopada 2023 r. przyjmującej Powiatowe programy 2023-2025, miały formę i treść analogiczną do opisanych wyżej programów stanowiących poszczególne części Programu powiatowego 2020-2025, dostosowaną do nowej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Dla poszczególnych wskaźników sformułowanych dla ww. programów nie zostały określone wartości referencyjne.

(akta kontroli str. 113-202)

Sprawozdania z realizacji poszczególnych ww. programów w ramach Program powiatowy 2020-2025 były, zgodnie z ich założeniami, przedkładane w ramach Sprawozdania Dyrektora z działalności PCPR za lata 2021, 2022 i 2023 i zatwierdzane bez uwag przez Starostę. W sprawozdaniach tych odniesiono się bezpośrednio do zadań przypisanych dla poszczególnych celów, prezentując w nich

spotkań programu korekcyjno-edukacyjnego, rozwój zachowań prospołecznych, rozwój umiejętności samokontroli emocji oraz poprawę relacji z najbliższymi oraz umiejętności budowania relacji rodzinnych.

[56] Warunkiem jego ukończenia było wzięcie udziału w 75% spotkań.

m.in. uzyskaną wartość wskaźników wyrażonych w formie liczbowej oraz podsumowując realizację celów, podając ewentualne przyczyny ich nieosiągnięcia. Przykładowo, odpowiednio dla lat 2021, 2022 i 2023 i wymienionych niżej zadań, osiągnięte zostały następujące wskaźniki:

Zadanie: Realizacja zajęć/grup wsparcia spotkań edukacyjno-terapeutycznych indywidualnych i grupowych o tematyce zjawiska przemocy w rodzinie:

- Liczba spotkań grupy wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie: 15, 12, 12.
- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach grupy wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie: 25, 20, 17.

Zadanie: Wsparcie psychologiczne interwencyjne dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Wsparcie psychologiczne terapeutyczne dla osób i rodzin doświadczających przemocy w rodzinie:

- Liczba rozmów interwencyjnych: 54, 7, 12.
- Liczba spotkań terapeutycznych: 44, 37, 29.

Zadanie: Zapewnienie noclegu ofiarom przemocy czy osobom będącym w innej sytuacji kryzysowej:

- Liczba osób korzystających z noclegu: 7, 7, 6.

(akta kontroli str. 113-202, 833-996)

W 2021 r. do udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zgłoszonych zostało osiem osób, z czego pięć przez OPS-y z terenu Powiatu, jedna przez Poradnię Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień w Limanowej, jedna przez Policję, a jedna osoba zgłosiła się sama. W 2022 r. do udziału w tym programie zgłoszonych zostało pierwotnie 11 osób[58], z czego sześć przez OPS-y, dwie przez kuratora sądowego, po jednej przez kuratora społecznego i Policję, a jedna osoba zgłosiła się sama. W 2023 r. do udziału w programie zgłoszonych zostało 10 osób[59], w tym sześć przez OPS-y, jedna przez kuratora społecznego, a trzy zgłosiły się same.

(akta kontroli str. 1114)

W okresie objętym kontrolą PCPR zrealizowało jedną edycję programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej: w 2022 r. Trzymiesięczny kurs rozpoczęło siedem, a ukończyły dwie osoby[60]. Trzy osoby uzyskały zaświadczenie o uczestnictwie w kursie[61]. W 2021 r. brak było wystarczającej liczby chętnych do otwarcia edycji tego programu, a w 2023 r. rozpoczęcie edycji programu zaplanowane zostało na wrzesień, jednakże w związku ze zmianą przepisów prawa[62] część zgłoszonych uczestników, która rozpoczęła, ale nie ukończyła jeszcze terapii uzależnień, nie mogła wziąć w nim udziału. Pozostała grupa uczestników była zbyt mała, aby uruchomić edycję tego programu na 2023 r [63]. W całym okresie objętym kontrolą brak było kandydatów do uczestnictwa w programie psychologiczno-terapeutycznym.

(akta kontroli str. 232)

W dokumentacji dwóch osób, które w 2022 r. ukończyły program korekcyjno-edukacyjny, znajdowały się oświadczenia o uznaniu przez nie faktu stosowania przemocy domowej. Ponadto osoby te, zgodnie z przyjętymi w programie zasadami, zostały poddane monitoringowi w formie ankiet. Do chwili przeprowadzenia kontroli przez NIK, monitoring taki został przeprowadzony dwukrotnie: na przełomie lipca

[58] Terminy zgłoszeń: 3, 17 i 25 luty, 6, 12 i 26 kwietnia, 9 maja, 4 sierpnia, 23 września, 28 października i 4 listopada 2022 r.

[59] Terminy zgłoszeń: 12 i 20 stycznia, 28 luty, 30 marca, 19 kwietnia, 4 i 11 maja oraz 3, 5 i 14 lipca 2023 r.

[60] Warunkiem ukończenia kursu było uczestnictwo co najmniej w 75% zajęć.

[61] Warunkiem uzyskania poświadczenia o uczestnictwie w kursie był udział co najmniej w 50% zajęć.

[62] § 3 rozporządzenia w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych.

[63] Min. 5 osób (akta kontroli str. 1412-1416)

i sierpnia 2023 r. oraz w styczniu 2024 r. Jedna z osób poddanych monitoringowi wróciła do stosowania przemocy.

(akta kontroli str. 1080-1081)

PCPR zawarło 23 września 2022 r. umowę zlecenie z podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą na przeprowadzenie programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie. Osoby, które zleceniobiorca zapewnił do realizacji przedmiotu umowy posiadały kwalifikacje określone w § 9 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne[64].

(akta kontroli str. 233-251)

2.3. W zakresie zidentyfikowanych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2023 r. 24 działaniach przypisanych do realizacji m.in. przez samorząd szczebla powiatowego, Powiatowe programy 2023-2028 były zgodne w 23 punktach i nie ujmowały jedynie działania polegającego na współpracy między organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmałżeńskich. W każdym z lat objętych kontrolą Centrum kierowało jednak do wspólnot parafii rzymskokatolickich z terenu Powiatu zaproszenia do współpracy z zakresu przeciwdziałania przemocy rodzinnej/domowej.

Powiatowe programy były zgodne z Małopolskim programem przeciwdziałania przemocy rodzinnej do 2023 r.

(akta kontroli str. 997-999, 1000-1007 i 1079)

W sprawozdaniu z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2023 r., przesłanym przez Centrum do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej 8 lutego 2024 r., jako niewykonane[65] wykazane zostały m.in. następujące działania:

Działanie 1.2.3 - Współpraca między organami samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe; w zakresie wskaźnika *liczba zrealizowanych zadań* oraz wskaźnika *liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie*

Działanie 2.1.6 - Rozbudowa sieci i poszerzanie ofert placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie; w zakresie wskaźnika *liczby utworzonych w danym roku placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, dla ośrodka interwencji kryzysowej*[66]

Działanie 2.2.2 - Opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych, kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w szczególności w zakresie rozwiązań prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie; w zakresie wskaźnika *liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie uczestniczących w działaniach indywidulnych* oraz

[64] Dz.U. Nr 50, poz. 259

[65] Niewykonanie zadania sygnalizowane było poprzez zamieszczenie cyfry *0*, w polu wartości realizacji wskaźnika.

[66] Wynikało to z faktu, że działania takie PCPR realizowało i ukończyło w latach 2021 i 2022.

wskaźnika *liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie uczestniczących w działaniach grupowych*

Działanie 2.3.1 - Realizacja procedury „niebieskie karty" przez uprawnione podmioty, w zakresie wszystkich wskaźników w ramach tego działania

Działanie 2.3.3 - Realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, rodzinnej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym na rzecz reintegracji rodzin; m.in. w zakresie wskaźników: *liczba opracowanych i zrealizowanych programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie* oraz *liczba osób uczestniczących w programach terapeutycznych*[67]

Działanie 3.3.2 - Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych i w warunkach penitencjarnych; w zakresie wskaźnika *liczba edycji programów odziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie*[68]

Działanie 4.3.1 - Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; w zakresie wskaźnika *liczba diagnoz potrzeb szkoleniowych*

Działanie 4.4.2 - Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia; w zakresie wskaźnika *liczba zrealizowanych spotkań superwizyjnych* oraz wskaźnika *liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych*.

(akta kontroli str. 1116-1117)

Dyrektor, w odpowiedzi na pytanie o przyczynę opisanego wyżej stanu rzeczy, wyjaśniła m.in., że pomimo, iż w działaniach została przypisana wartość *0,* oznaczająca niewykonanie zadania przewidzianego dla samorządu szczebla powiatowego, zadania te przynajmniej częściowo zostały zrealizowane. W związku z tym, że system raportowania uwzględniał jedynie wartości *0* i *1*, odpowiadające niewykonaniu lub wykonaniu zadania i nie uwzględniał możliwości dodawania uwag, Centrum miało trudności co do jego interpretacji. Uznano więc, iż wartość *1* zostanie wpisana wyłącznie w przypadku zadań całkowicie zrealizowanych.

Zgodnie z treścią udzielonych wyjaśnień, co do działania 1.2.3, Centrum w 2023 r. współpracowało z Fundacją Instytut Rozwoju i Równowagi, będącą jedyną działającą w Powiecie organizacją pozarządową zajmującą się przeciwdziałaniem przemocy i pomocą osobom w kryzysie. Współpraca ta obejmowała różne zadania, m.in. prowadzenie telefonu interwencyjnego (porozumienia z 11 stycznia oraz 5 lipca 2023 r.). Dodatkowo zarówno Fundacja, jak i Centrum prowadziły już wcześniej działania edukacyjne na temat zjawiska przemocy w rodzinie, nie było zatem potrzeby nawiązywania współpracy. W ramach Działania 2.2.2 Centrum prowadziło w 2023 r. oddziaływania indywidualne i grupowe, kierowane do osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Zadania realizowane były przez jego pracowników oraz poprzez zlecenie ich innym podmiotom. Prowadzone było m.in. indywidualne poradnictwo psychologiczne i prawne, psychoterapia indywidualna i rodzinna oraz grupa wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Każda z tych form obejmowała zagadnienia edukacyjne oraz dostosowana była do potrzeb osób / grupy. Działania te nie były jednak ujęte

[67] PCPR posiadał opracowane i zatwierdzone Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie/domową, które ukończyły program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, lecz nie realizował ich z uwagi na brak zainteresowania ze strony osób stosujących przemoc.

[68] Było to spowodowane treścią § 3 rozporządzenia w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych stanowiącego, że w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową mogą uczestniczyć osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień.

w formie opracowania czy programu. Co do działania 2.3.1, w okresie objętym kontrolą PCPR nie zgłaszało do sądu ani zespołów interdyscyplinarnych przypadków przemocy domowej i nie wszczynało również procedury „niebieskiej karty", gdyż wszystkie osoby zgłaszające się do niego o pomoc były już w trakcie postępowań o przemoc, prowadzonych przez Prokuraturę, Policję, zespół interdyscyplinarny lub sąd. Odnośnie do działania 4.3.1, 10 stycznia 2023 r., jak i w poprzednich latach, Centrum zwróciło się m.in. do OPS-ów, przy których działają zespoły interdyscyplinarne i grupy robocze, o przesłanie propozycji szkoleń i doradztwa metodycznego, jednakże żaden z nich nie wniósł o zorganizowanie szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Nie opracowano zatem dokumentu o nazwie *diagnoza potrzeb szkoleniowych*. Również 4 i 19 maja 2023 r. PCPR przekazało OPS-om informację o możliwości skorzystania z bezpłatnej superwizji dla członków zespołów interdyscyplinarnych. W zakresie działania 4.4.2 etatowy psycholog Centrum, którego głównym zadaniem jest realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i interwencji kryzysowej, we wcześniejszych latach korzystał z superwizji organizowanej przez jednostkę. W 2023 r. kontynuował spotkania superwizyjne (na zasadach współpracy), jednakże nie były one opłacane przez PCPR. Dodatkowo podczas grupy wsparcia dla pracowników pomocy społecznej, prowadzonej przez tego pracownika, występują elementy superwizji – interwizja. Pracownik nie zgłaszał zapotrzebowania na udział w superwizji w innej formie.

(akta kontroli str. 1157-1158)

Zgodnie z oświadczeniem Dyrektor, PCPR nie uzgadniało realizowanych przez siebie programów z zakresu przeciwdziałania przemocy rodzinnej/domowej z gminami z terenu Powiatu, natomiast w grupie wsparcia dla pracowników instytucji pomagających osobom uwikłanym w przemoc, 3 października 2023 r., odbyła się konsultacja projektów nowych powiatowych programów przeciwdziałania przemocy domowej. Uczestnicy nie zgłosili do nich uwag. W dniu 27 listopada 2023 r. zostali oni poinformowani o głównych założeniach uchwalonych już programów.

(akta kontroli str. 231)

2.4. Sposób ewidencjonowania środków planowanych oraz wydatkowanych na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, nie umożliwiał ustalenia kosztów realizowanych programów oraz zadań w rozbiciu na zadania własne i zadania zlecone, wg treści art.6 ust. 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy[69]. Możliwa była natomiast identyfikacja źródła finansowania tych zadań w podziale na środki Powiatu oraz środki z dotacji celowych.

(akta kontroli str. 1360-1408, 1423)

Dla zamówień publicznych udzielanych przez Centrum miały zastosowanie regulacje ustanowione zarządzeniem Dyrektora z 29 grudnia 2020 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartości poniżej 130 tys. zł złotych realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej.

W wyniku weryfikacji przedstawionej do kontroli dokumentacji stwierdzono, że sposób postępowania przy udzielaniu zamówień na utworzenie w latach 2021 i 2022 miejsc w ramach OIK oraz dokumentacja z tych postępowań były zgodne z regulacjami zawartymi w treści ww. zarządzenia Dyrektora z 29 grudnia 2020 r.

(akta kontroli str. 1135-1148)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

[69] Według oświadczenia głównego księgowego Centrum, brak jest takiego wymogu.

OCENA CZĄSTKOWA

PCPR w sposób rzetelny opracowało diagnozy zjawiska przemocy rodzinnej/domowej na terenie Powiatu, jak również powiatowe programy przeciwdziałania przemocy, programy profilaktyczno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc mające na celu udzielenie specjalistycznej pomocy oraz programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową. Opracowane i realizowane programy były spójne z krajowym i wojewódzkim programem w tym zakresie. NIK zwraca jednak uwagę na fakt, że nieprzyjęcie przez Centrum wartości referencyjnych sformułowanych w powiatowych programach przeciwdziałania przemocy wskaźników realizacji poszczególnych celów szczegółowych oraz zadań, uniemożliwia monitorowanie ich wykonania w sprawozdaniach rocznych dla zarządu Powiatu, jak również utrudnia precyzyjne planowanie wydatków na przeciwdziałanie przemocy na kolejne lata budżetowe.

OBSZAR

3. Ochrona osób doznających przemocy domowej, w tym zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia lub interwencji kryzysowej

Opis stanu faktycznego

3.1. W 2021 r. zadania Powiatu z zakresu zapewnienia miejsc osobom doznającym przemocy domowej w ośrodkach wsparcia oraz ośrodkach interwencji kryzysowej zostały zabezpieczone w wyniku porozumienia w sprawie powierzenia Miastu Nowy Sącz[70] realizacji zadania publicznego w zakresie prowadzenia OIK, podpisanego przez Zarząd Powiatu z Prezydentem Miasta Nowego Sącza 20 stycznia 2021 r. Według jego treści, Miasto zobowiązało się m.in. do pozostawania w gotowości i zapewnienia osobom z terenu Powiatu, znajdującym się w nagłym lub przewlekłym kryzysie psychicznym, w sytuacji zagrożenia lub po traumatycznych przejściach, pomocy w zakresie specjalistycznych usług, m.in. psychologicznych, terapeutycznych, prawnych i socjalnych oraz czasowego schronienia osobom znajdującym się w kryzysie przez MOPS w Nowym Sączu w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Nowym Sączu[71], w 2021 r. W treści porozumienia Miasto oświadczyło, że Ośrodek posiada kadrę legitymującą się uprawnieniami oraz doświadczeniem w świadczeniu usług specjalistycznego poradnictwa i udzielania pomocy osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych oraz dysponuje warunkami lokalowymi odpowiednimi do należytego świadczenia usług tego typu. Z tytułu realizacji tego zadania Powiat zobowiązał się do przekazania na rachunek bankowy Miasta Nowy Sącz dotacji celowej w wysokości 50 tys. zł.

(akta kontroli str. 679-681)

Ośrodek przedstawił Staroście 12 stycznia 2022 r. sprawozdanie merytoryczne z realizacji opisanego powyżej zadania, z którego wynikało, że w 2021 r. udzielił on mieszkańcom Powiatu doświadczającym przemocy domowej m.in. następujących form pomocy: zapewnienie natychmiastowej pomocy psychologicznej dla 13 osób oraz udzielenie schronienia do trzech miesięcy dla siedmiu osób.

(akta kontroli str. 683)

Skutkiem działań Centrum, opisanych w pkt 1.3 niniejszego wystąpienia, utworzony został 18 listopada 2021 r. w strukturze PCPR[72] OIK, którego Regulamin organizacyjny został zatwierdzony przez Dyrektora 31 grudnia 2021 r.[73] i do którego zadań należało m.in.:

- udzielanie szybkiej i doraźnej pomocy osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych,

[70] Dalej: *Miasto.*

[71] Dalej: *Ośrodek.*

[72] Uchwałą nr XXII/225/21 Rady Powiatu Limanowskiego z dnia 18 listopada 2021 r. w sprawie utworzenia ośrodka interwencji kryzysowej (…).

[73] Zastąpiony Regulaminem organizacyjnym wprowadzonym zarządzeniem Dyrektora Nr 8/23 z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Organizacyjnego OIK.

- udzielanie konsultacji osobom dorosłym i dzieciom będącym w sytuacjach kryzysowych, w tym doświadczających przemocy w rodzinie,
- informowanie osób w kryzysie (w tym doznających przemocy) o przysługujących im prawach,
- wskazanie sposobów radzenia sobie z problemem,
- zapewnienie osobom będącym w kryzysie całodobowego schronienia w mieszkaniu hostelowym,
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, w tym m.in.: konsultacji psychologicznych indywidualnych i grupowych, porad prawnych, porad socjalnych, porad rodzinnych i pedagogicznych indywidualnych i grupowych,
- zapewnienie całodobowego telefonu interwencyjnego,
- organizowanie, w razie potrzeby, grup wsparcia i grup edukacyjno-terapeutycznych oraz wsparcia dla kadry instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W 2022 r. OIK zapewniał jedno mieszkanie interwencyjne, w którym maksymalnie mogło przebywać razem sześć osób oraz dziecko, a w 2023 r. dysponował dwoma takimi mieszkaniami, w których mogło przebywać jednocześnie 11 osób.

(akta kontroli str. 685-743)

Zgodnie z danymi ze sprawozdań Dyrektora z działalności OIK za lata 2022 i 2023, w 2022 r. Powiat udzielił osobom przebywającym w mieszkaniu hostelowym OIK dziewięciu porad, a siedem osób uzyskało w nim schronienie na okres do trzech miesięcy. Analogiczne dane ze sprawozdania za 2023 r. wynosiły 10 i sześć, w tym cztery w związku z doświadczaniem przemocy domowej.

(akta kontroli str. 890, 931, 945 i 987)

Dyrektor wyjaśniła, że nie było potrzeby zapewnienia osobom doznającym przemocy rodzinnej/domowej miejsc w ośrodkach wsparcia. Wszystkie osoby zgłaszające się do tut. Centrum otrzymały pomoc w OIK, który pełni również funkcję ośrodka wsparcia, ponieważ oferuje szeroki zakres pomocy: schronienie, specjalistyczne poradnictwo, terapie indywidualne i grupowe, całodobowy telefon, działania profilaktyczne i grupy wsparcia. Ponadto brak jest w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy definicji ośrodka wsparcia, należy zatem uznać, że OIK jest szerszą formą ośrodka wsparcia, ponieważ pełni również wiele innych funkcji podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, w tym związanych z przemocą w rodzinie/domową.

(akta kontroli str. 1232-1233)

3.2. Na terenie Powiatu nie funkcjonował specjalistyczny ośrodek wsparcia dla osób doznających przemocy domowej[74].

Dyrektor wyjaśniła, że w latach 2021-2023 Centrum nie kierowało osób do specjalistycznych ośrodków wsparcia. Powiat, przy pomocy OIK, samodzielnie realizuje zadania w zakresie zapewnienia pomocy osobom dotkniętym przemocą lub będącym w kryzysie, oferując szeroki zakres pomocy: schronienie, specjalistyczne poradnictwo, terapie indywidualne i grupowe, całodobowy telefon, działania profilaktyczne i grupy wsparcia. Dodatkowo PCPR na swojej stronie internetowej zamieszczało informacje o specjalistycznych ośrodkach wsparcia funkcjonujących na terenie województwa małopolskiego oraz pozostałych ośrodkach wsparcia. Powyższe dane przesyłane też były wielu innym instytucjom wraz z ewidencją instytucji realizujących pomoc dla osób stosujących przemoc domową. Centrum otrzymywało też maile informujące o prowadzonej przez specjalistyczne ośrodki

[74] Na stronie PCPR pod adresem https://pcpr-limanowa.pl/specjalistyczne-osrodki-wsparcia-dla-ofiar-przemocy-w-rodzinie-w-wojewodztwie-malopolskim/ podane zostały dane teleadresowe działających na obszarze województwa małopolskiego specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej [dostęp: 27 maja 2024 r.].

działalności (od Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla osób Doznających Przemocy Domowej w Krakowie i Tarnowskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Osób Doznających Przemocy Domowej). Centrum posiada informację o jednej osobie z terenu Powiatu, która z przyczyn osobistych przebywała przez ok. dwa tygodnie w Tatrzańskim Ośrodku Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Osób Doznających Przemocy Domowej. Jednocześnie Centrum nie posiada informacji od zespołów interdyscyplinarnych działających na terenie Powiatu, odnośnie do kierowania przez nie osób do specjalistycznych ośrodków wsparcia. Centrum zawarło natomiast porozumienia z ośrodkami pomocy społecznej z terenu Powiatu w sprawie współpracy w zakresie umieszczenia osób w OIK.

(akta kontroli str. 1159)

3.3. Na terenie Powiatu działała Fundacja, której przedmiot działalności dotyczył ochrony i promocji zdrowia, nauki, oświaty i edukacji oraz wprowadzania innowacji w tych dziedzinach, przede wszystkim na rzecz jednostki, jej dobrostanu psychicznego, fizycznego, intelektualnego i społecznego[75]. Prowadzący ją posiadali wykształcenie oraz doświadczenie niezbędne do świadczenia na rzecz ofiar przemocy domowej wsparcia, określonego porozumieniem z Centrum[76]. Zawarte przez Centrum porozumienia z Fundacją zostały opisane w pkt. 1.2 niniejszego wystąpienia.

Z tytułu realizacji przez Fundację przedmiotu porozumień z Centrum, PCPR poniosło w 2022 r. koszt w łącznej wysokości 27,3 tys. zł, a w 2023 r. 10,0 tys. zł[77].

(akta kontroli str. 1118-1119)

Powiat zawarł z Powiatem Nowosądeckim 31 stycznia 2022 r. porozumienie, w którym przyjął na siebie zadania polegające na:

- zapewnieniu osobom z terenu Powiatu Nowosądeckiego, będącym w sytuacji kryzysowej, natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a także poradnictwa socjalnego lub prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy,
- zapewnieniu osobom doświadczającym przemocy w rodzinie (kobiety, matki z dziećmi) schronienia do 3 miesięcy.

Porozumienie to obowiązywało do końca 2022 r.

(akta kontroli str. 1121-1123)

Podobne porozumienie[78] na 2023 r. ww. jednostki zawarły 27 stycznia 2023 r.

(akta kontroli str. 1124-1128)

Dodatkowo Centrum, w ramach realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej, poinformowało w dniach 28 grudnia 2021 r. i 17 stycznia 2023 r., dwie klientki usług publicznych doświadczających takiej przemocy o możliwości skorzystania z pomocy materialnej realizowanej przez Fundusz Sprawiedliwości, odpowiednio: w Lokalnym Punkcie Pomocy Pokrzywdzonym Przestępstwem w Limanowej[79] oraz oddziale w Nowym Sączu.

(akta kontroli str. 1129-1131)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

[75] https://f-irir.pl/?page_id=104 [dostęp: 27 maja 2024 r.

[76] https://f-irir.pl/?page_id=258 [dostęp: 27 maja 2024 r.].

[77] Do lipca 2023 r.

[78] Aneksowane 20 marca 2023 r.

[79] Na stronie Centrum znajdowała się informacja zawierająca podstawowe dane na temat tego punktu oraz zakresu udzielanej w nim pomocy.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia działania Centrum z zakresu ochrony osób doznających przemocy domowej, które doprowadziły do utworzenia w 2021 r., w ramach własnej struktury, OIK, a następnie do jego rozbudowy w 2022 r., co stanowiło realizację obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 3 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy i zapewniło wsparcie jej ofiarom. Wcześniej Powiat realizował ten obowiązek poprzez porozumienie z Miastem Nowy Sącz. PCPR zapewniło również wsparcie dla osób w sytuacjach kryzysowych poza godzinami swojego urzędowania, poprzez zawarcie stosownych porozumień i umowy z podmiotami i osobami posiadającymi kompetencje i doświadczenie w tym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości NIK nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie oczekuje odpowiedzi na niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Kraków, 20 czerwca 2024 r.

p.o. Dyrektora
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Krakowie
/-/
z u.p.
Marcin Kopeć
p.o. Wicedyrektor

Kontroler
Wojciech Zdasień
gł. specjalista kontroli państwowej
/-/
podpis